

Г.І. Козак, аспірант ТНЕУ

ГАРАНТІЇ ЗАХИСТУ ПЕНСІЙНИХ АКТИВІВ НЕДЕРЖАВНИХ ПЕНСІЙНИХ ФОНДІВ

З прийняттям у 2003 році Закону України „Про недержавне пенсійне забезпечення” в нашій країні розпочалася розбудова системи недержавних пенсійних фондів (далі – НПФ) та активізація інтересу населення до їх діяльності. Особливість таких фондів визначається їх спроможністю бути суттєвим джерелом підтримки соціальних стандартів та одночасно акумулятором внутрішніх інвестиційних ресурсів для прискореного розвитку національної економіки. Разом з тим процес створення та подальшого розвитку НПФ в Україні дещо уповільнюється, основною причиною чого поряд із недостатнім ступенем макроекономічної стабільності держави, низьким рівнем капіталізації фондів, нерозвиненістю фондового ринку є проблема захисту пенсійних активів та відновлення довіри громадян до фінансових установ даного типу.

Хоча недержавне пенсійне забезпечення і є так званим антикризовим елементом пенсійної системи, оскільки характеризується незалежністю від демографічних тенденцій, накопичувальні пенсійні системи є найбільш вразливими до впливу змін економічної кон’юнктури та фінансових чинників, а відтак існує ризик втрати та знецінення активів.

Захист пенсійних накопичень залежить від цілої низки механізмів та їх ефективної взаємодії: починаючи з чіткого розподілу повноважень та високих кваліфікаційних вимог до компаній, що обслуговують НПФ, і

закінчуючи вимогами щодо цільового та ефективного використання пенсійних коштів. В Україні захист накопичень учасників на всіх етапах функціонування фонду забезпечують:

1) на етапі надходження пенсійних внесків: безумовне право власності учасника на його пенсійні накопичення; відокремлення активів НПФ від активів інших суб'єктів; вільний вибір пенсійних схем; можливість розірвання пенсійного контракту і трансферабельність пенсійних коштів;

2) на етапі інвестування пенсійних активів: регулювання методики розрахунку і оцінки чистої вартості активів; обмеження напрямів інвестиційної діяльності; вимоги до диверсифікації і якості активів НПФ; обмеження розмірів винагород; система звітності та оприлюднення інформації; державний контроль;

3) на етапі здійснення пенсійних виплат: право успадкування пенсійних накопичень; регулювання методики розрахунку пенсійних виплат; неможливість банкрутства НПФ.

Однак якщо загальні права громадян в системі недержавного пенсійного забезпечення законодавчо закріплені, то вимоги щодо забезпечення суб'єктами інвестування належної доходності пенсійних активів фактично не реалізовані. Зокрема базовим законом забороняється встановлення мінімально гарантованої норми прибутку за будь-якою пенсійною схемою [1]. Виходячи з цього, ніхто з учасників НПФ не застрахований від можливого знецінення пенсійних активів або ж отримання від'ємної прибутковості їх інвестування.

Діяльність НПФ має довгостроковий характер, тому фонди змушені діяти в умовах невизначеності настання певних непередбачуваних подій. При цьому ймовірність невиконання зобов'язань НПФ перед його учасниками посилює група інвестиційних ризиків, серед яких недоотримання очікуваної (бажаної) інвестиційної доходності та зниження поточної ліквідності інвестиційного портфеля фонду.

Зважаючи на масштабність і довготривалість перебування пенсійних

ресурсів у розпорядженні НПФ та існуючий рівень управління ними, гарантії збереження і розширеного відтворення пенсійних активів потребують вдосконалення державного регулювання та нагляду за системою НПЗ та введення додаткових заходів для забезпечення дієвого контролю у цій сфері.

Список літератури: Закон України „Про недержавне пенсійне забезпечення” від 09.06.2003 р. № 1057-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.